

Industrie

Verdeling referentiegroep SRA-BiZ: **n 268**

Verdeling volgens Centraal Bureau voor de Statistiek: **4%**

De Nederlandse industrie

Voor de industrie is 2021 een jaar van sterk herstel geweest. Zowel wat betreft omzet als qua toegevoegde waarde heeft de branche de niveaus van voor de coronacrisis overtroffen. Over bijna de hele linie hebben industriële ondernemers geprofiteerd van een robuuste vraag. Wel zorgden schaarste en leveringsproblemen hier en daar voor een rem op de groei, maar tot nu toe heeft de branche de hogere kosten goed kunnen doorberekenen.

Recordniveau industriële productie

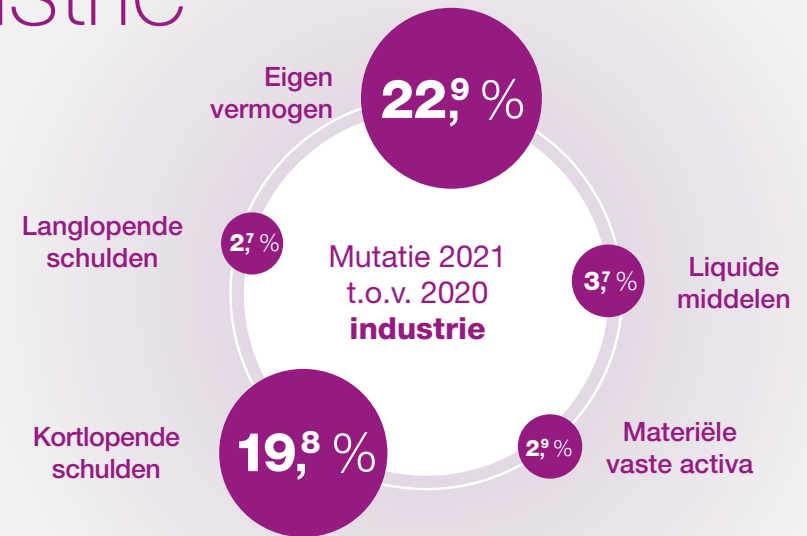
Het sterke economische herstel van de coronacrisis heeft de industrie in 2021 een flinke duw in de rug gegeven. De industriële productie lag aan het eind van het jaar zelfs op het hoogste niveau ooit en het producentenvertrouwen kwam ruim hoger uit dan het langjarig gemiddelde. Dit alles ondanks de flinke tekorten aan personeel, grondstoffen en materialen en harde lockdowns in binnen- en buitenland.

In 2020 zorgde de coronacrisis nog voor stevige tegenwind. In het voorjaar liet de industriële productie een snelle krimp zien, tot een dieptepunt in mei 2020. Daarna heeft de industrie echter een opgaande lijn ingezet, tot dus een recordniveau in december 2021.

Voor 2022 zijn de omstandigheden drastisch veranderd. De oorlog in Oekraïne leidt tot grotere tekorten en hogere prijzen. Volgens het CBS waren de afzetprijzen in de industrie voor het begin van de oorlog in een jaar tijd al met 17% gestegen. Uit de Nevi Inkoopmanagersindex blijkt dat de prijzen nog verder oplopen. Tot nu toe lijken industriële ondernemers de prijsstijgingen goed te kunnen doorberekenen aan afnemers.

Bovengemiddelde omzet- en winstgroei

Na een jaar van krimp heeft de industrie zich in 2021 duidelijk herpakt, met een omzetstijging van bijna 21%. Daarmee doet de branche het aanmerkelijk beter dan het mkb als geheel (+10%). Ook de winstontwikkeling is met +45,6% sterker dan het

mkb-gemiddelde (37,6%). Voor zowel de omzet als de winst betekent dit de sterkste ontwikkeling voor de industrie in zeven jaar.

Vergelijking pre-corona: 2021 vs. 2019

Ook als we vergelijken met de situatie voor de coronacrisis heeft de industrie het goed gedaan. Zowel de omzet- als de winstontwikkeling was in 2021 aanmerkelijk beter dan in 2019. Wel blijft de branche in deze vergelijking enigszins achter bij de plussen voor het mkb als geheel, maar dit komt ook doordat sommige andere branches in 2020 veel sterker zijn teruggevallen dan de industrie. Opvallend is verder dat de industrie in 2021 een grote toename van de voorraden laat zien: bijna 20%, ten opzichte

van het mkb-gemiddelde van 16% in vergelijking met 2019. Als gevolg van de grondstoffenschaarste houden producenten grotere voorraden aan. De industrie wordt in de benchmark van SRA vooral vertegenwoordigd door de vervaardiging van producten van metaal, de vervaardiging van voedingsmiddelen en door vervaardiging, reparatie en installatie van machines en apparaten. De metaalproducenten laten ten opzichte van 2019 zowel wat betreft omzet- als winstontwikkeling rode cijfers zien. Producenten van voedingsmiddelen hebben juist een sterke winstgroei behaald, gevolgd door reparatie en installatie van machines en apparaten.

Over bijna hele linie verbetering

Binnen de industrie is het in 2021 bijna in alle segmenten beter gegaan dan een jaar eerder. Zo is het deel van de industriële ondernemingen dat de omzet stabiel heeft zien blijven of heeft zien toene-

men, gestegen van minder dan de helft naar bijna 66%. In 20% van de gevallen ging het zelfs om een omzetstijging van 50% of meer. Tegelijkertijd heeft ruim 60% van de industriële bedrijven de winst zien stabiliseren of stijgen (tegenover iets meer dan 51% in 2020).

Sterke winst voedingsmiddelen, reparatie en onderhoud machines

De winstontwikkeling was vooral positief voor de producenten van voedingsmiddelen, reparatie en installatie van machines en apparaten en de vervaardiging van metalen producten voor de bouw.

Personeelskosten relatief sterk omhoog

De personeelskosten zijn in de industriële branche met ruim 8 % toegenomen, ten opzichte van +7,7% voor het mkb als geheel. In 2021 hebben nog relatief weinig industriële ondernemers de NOW-regeling aangevraagd, die in mindering kan worden gebracht op de personeelskosten. Dit kan een verklaring zijn voor het verschil met het voorgaande jaar (een lichte daling). Per saldo zijn de loonkosten met bijna 5% gestegen, tegenover een groei van bijna 1% een jaar eerder.

Vermogenspositie

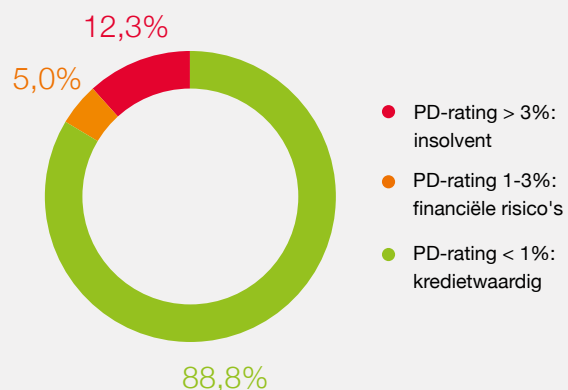
Het eigen vermogen is bijna 23% hoger uitgekomen. Deze stijging is groter dan in 2020 (bijna 15%) en ook sterker dan het mkb-gemiddelde. De langlopende schulden zijn in 2021 met bijna 3% toegenomen. Deze stijging is beperkter dan in voorgaande jaren, maar in het mkb als geheel was juist een daling van bijna 4% te zien. Dit beeld wordt wellicht vertekend doordat hieronder ook uitgestelde belastingbetalingen zijn opgenomen. De kortlopende schulden zijn relatief sterk gestegen: +20%, tegenover een daling van 2% een jaar eerder en +10,5% voor het mkb als geheel.

Mutaties in resultatenrekening Industrie

% mutatie 2021 t.o.v. 2020

Netto omzet	20,8%
Inkoopwaarde	25,4%
Brutomarge	13,0%
Overige bedrijfsopbrengsten	35,6%
Personeelskosten	8,4%
Exploitatiekosten	23,8%
Inventariskosten	9,3%
Huisvestingskosten	8,9%
Autokosten	8,4%
Verkoopkosten	9,7%
Algemene kosten	27,6%
Overige kosten	-57,6%
Bedrijfskosten	8,9%
Afschrijvingen	6,2%
Bedrijfsresultaat	41,3%
Financiële baten en lasten	-20,0%
Gewoon resultaat voor belasting	45,6%

KREDIETWAARDIGHEID INDUSTRIE

Kredietwaardigheid

De financiële positie van bedrijven in de industrie is licht verbeterd. Uit de analyse van SRA-BiZ blijkt dat het percentage ondernemingen dat aan de financiële verplichtingen kan voldoen (een PD-rating <1%), is uitgekomen op bijna 89. Dit betekent een verbetering ten opzichte van het voorgaande jaar (bijna 84). De branche doet het daarmee iets beter dan het mkb-gemiddelde, dat licht verbeterde naar ruim 86%.

Industrie: toekomstperspectief volgens experts

De hoop op een rustiger 2022, na twee zeer turbulente coronajaren, is ijdel gebleken. De economie is omgeven door een sluier van onzekerheid, met grote geopolitieke risico's, torenhoge inflatie, stijgende energie- en grondstoffenprijzen en leveringsproblemen. Wat betekent dit voor de industrie, nu en in de komende jaren? En waar liggen de kansen voor de branche?

De industrie houdt zich in 2022 vooralsnog goed staande en dat is bijzonder te noemen in het licht van alles wat er op dit moment op het wereldtoneel speelt. De harde lockdown in Shanghai, schaarste aan grondstoffen en personeel, vertragingen; het zijn slechts enkele factoren die bij elkaar opgeteld zorgen voor een 'perfect storm' voor de branche. De vraag blijft echter stevig. Verder is de industrie tot nu toe blijkbaar goed in staat geweest om de hogere prijzen en salarissen door te berekenen aan haar klanten, constateert David Kemps, Sector Banker Industrie bij ABN AMRO. "Dit zegt een hoop over de contracten die industriële ondernemers hebben en over hoe zij samenwerken met hun afnemers." Wel is er een kentering gaande, ziet Kemps. "Voor veel ondernemers zijn de energieprijzen verviervoudigd. Dit heeft geleid tot grote verschillen tussen bedrijven die op de spotmarkt kopen tegen toptarieven en ondernemers die hun energieprijzen voor de lange termijn hebben vastgezet."

Kees de Schipper, Sectormanager Industrie bij de Rabobank, ziet die ommekeer ook ontstaan. "De volatiliteit van de prijsontwikkeling is dusdanig groot dat het voor afnemers van de industrie steeds moeilijker wordt om de hogere inputprijzen door te berekenen aan hun

klanten." Dat kan problemen geven, waarschuwt De Schipper. Wie betaalt wat? En hoe zal de vraag zich ontwikkelen? Maar, zegt hij, het is belangrijk te onderkennen dat de grondstoffenprijzen voor de industrie belangrijker zijn dan de energieprijzen. "Er zijn uitzonderingen, maar voor de maakindustrie is de grondstoffencomponent over het algemeen van groter belang voor de inkoopkosten dan de energiecomponent."

Toelevingsketen leidt tot kopzorgen

Niet alleen de hoge prijsniveaus zijn een worsteling, ook de schaarste aan en vertraagde levering van grondstoffen en halffabricaten leiden tot kopzorgen, vervolgt Kemps. "Ik zie dat men inmiddels rekent met dagprijzen of zelfs de kostenberekening richting de klant pas maakt op het moment dat de chauffeur de halffabricaten komt leveren. Dit laatste gebeurt vooral in de metaalproductie steeds vaker." Het is voor de industriële ondernemers een van de manieren om met de huidige grote onzekerheid om te gaan, stelt Kemps. Het helpt om zo flexibel mogelijk te opereren en je niet voor de lange termijn vast te leggen.

Voor bepaalde industriële segmenten is dit echter onmogelijk, door schaarste en lange levertijden.

De auto-industrie is een goed voorbeeld. "Autofabrikanten moeten bepaalde materialen lang van tevoren bestellen om deze op tijd binnen te hebben. Zij kunnen prijsvolatiliteit dan ook moeilijk verwerken. De impact kan enorm zijn. Hier en daar moeten hele productielijnen sluiten, simpelweg omdat het te duur is om nog te produceren of omdat er onvoldoende onderdelen zijn. Of soms kunnen machines niet worden uitgeleverd omdat er één component ontbreekt. Het kan gaan om een onderdeel van een paar euro, maar dat kan tonnen of zelfs miljoenen aan omzet schelen."

Toelevingsproblemen waren er in coronatijd al, maar ook De Schipper ziet de hectiek in de laatste maanden toenemen. Ondernemers hebben een hekel aan misgrijpen, weet hij. Dus om te voorkomen dat ze achter het net vissen, houden industriële bedrijven nu grotere voorraden aan. Begrijpelijk, maar het maakt ook kwetsbaar. De prijzen kunnen immers snel weer veranderen en voorraden kunnen ook verouderen, bijvoorbeeld in de elektronica.

Een andere optie is lokaal sourcen, de toelevingsketen dichterbij inrichten. De Schipper: "Ik hoor wel dat ondernemers hierover praten, maar het blijft

“

De industrie heeft te maken met erg lange en complexe toelevingsketens. Inkorten is heel moeilijk en heeft bovendien een prijs. De hamvraag is: wil de consument deze prijs betalen, zeker nu veel al duurder wordt?

”

vooral nog bij woorden. Naar mijn idee worden er op dit gebied nog nauwelijks stappen gezet.” Dat is ook erg moeilijk, vindt Kemps. De toeleveringsketens zijn even efficiënt als lang en complex. “Al zou je bijvoorbeeld een chipfabriek in Nederland willen opzetten, in de praktijk zal dat enorm lastig zijn, omdat de knowhow en de mensen ervoor ontbreken. Bovendien heeft het inkorten van de keten een prijs. De hamvraag is: wil de consument deze prijs betalen, zeker nu veel al duurder wordt?”

Circulariteit en duurzaamheid

Veel industriële bedrijven kijken inmiddels naar andere oplossingen, zoals circulariteit. De Schipper: “De schaarste aan grondstoffen geeft een impuls aan circulair produceren. In het afgelopen jaar heeft de industrie op dit vlak nog nauwelijks winst geboekt, maar het onderwerp staat nu vaker en steviger op de agenda. Dat is hoopvol voor de komende jaren. De grote kansen liggen wat mij betreft onder meer in het gebruik van bio-gebaseerde materialen en kunststofrecyclaat. Dit zijn trajecten die tijd nodig hebben en daar is de gemiddelde mkb-ondernemer nog niet mee bezig.”

Op de korte termijn is volgens De Schipper nog veel potentieel te benutten als het gaat om besparing van energie, juist in het mkb. “Door de gestegen energieprijzen is dit een actueel onderwerp. Vanuit de wetgeving is er van alles over vastgelegd, maar de handhaving is matig. Als bank toetsen we bij een financieringsaanvraag echter wél of een ondernemer de juiste energiebesparende maatregelen heeft genomen. Naast financiers stellen ook opdrachtgevers eisen op het gebied van duurzaamheid en circulariteit. Op die manier druppelen de thema's

door de keten heen en ontstaan er interessante initiatieven. Denk aan retourlogistiek om een gebruikt product terug te nemen, zo nodig te repareren en voor hergebruik aan te bieden.”

Servitization

Kemps noemt servitization, een op diensten gebaseerd verdienmodel, als een onmisbare stap op weg naar een meer circulaire industrie. “Door dienstverlening te koppelen aan het product, kan een bedrijf de gebruiksfase ervan verlengen. Dit is feitelijk de duurzaamste oplossing, een grote kans voor de branche en het heeft een enorme impact.” Kemps denkt aan een model waarbij de ondernemer het product niet meer verkoopt, maar in bezit houdt en ‘uitleent’ aan de afnemer. De afnemer krijgt een gebruiksrecht en betaalt daarvoor in abonnementsvorm.

Ook preventief onderhoud en data-analyse kunnen een stevige bijdrage leveren aan verduurzaming van de industrie. Nu wordt een product vaak periodiek vervangen, hoewel dat wellicht helemaal nog niet nodig is. Kemps: “In plaats daarvan kan een ondernemer aan de hand van data bepalen of het product daadwerkelijk aan vervanging toe is. De industrie investeert zowel in data als in diensten. Deze ontwikkelingen gaan weliswaar in kleine stappen, maar zullen de komende jaren veel impact hebben op de circulariteit en duurzaamheid van industriële producten.”

Digitalisering en recruitment

Ook digitalisering is een belangrijk thema in de industrie. De Rabobank heeft onderzoek gedaan naar de relatie tussen digitalisering en omzetgroei. Daaruit blijkt dat digitalisering loont, aldus De Schipper. “Tegelijkertijd is de industrie slechts middenmoter wat

Bedrijven zullen zich veel beter moeten profileren, meer moeten uitdragen wat ze kunnen, wie ze zijn en waar ze voor staan.

betreft investeringen in digitalisering. Hoe dat komt? Uit ons onderzoek blijkt dat niet de financiële middelen, maar juist de beschikbaarheid van kennis en tijd de belangrijkste belemmeringen zijn. Maar net als op het gebied van duurzaamheid zijn de eisen van de klant dusdanig dat je als industriële ondernemer niet meer om verdere digitalisering heen kunt. Het is geen keuze, je bent ‘out of business’ als je er niet in investeert.”

Begrijpelijk zijn de genoemde belemmeringen wel, vindt ook Kemps, onder meer gegeven de enorme krapte op de arbeidsmarkt. “Het gebrek aan vooral technisch personeel is op dit moment een barrière voor groei in de branche. Dit is een structureel probleem dat schreeuwt om samenwerking met andere bedrijven of kennisinstellingen.” Bedrijven zullen zich ook veel beter moeten profileren, meer moeten uitdragen wat ze kunnen en wat hun bijdrage is aan een duurzamere toekomst. “Het zit kleinere bedrijven in zekere zin mee, want jongere generaties willen liever werken in een platte organisatiestructuur met een duurzame ‘purpose’. Je moet alleen wel actief laten zien waar je als bedrijf voor staat. Hier kan de branche nog veel winnen.”